

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű póstai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskereszturra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskereszturi lelkész.
 FŐMUNKATARSOK:
 SCHOLTZ ÖDÖN BLATNICZKY PÁL
 ágfalvi esperes-lelkész. cinkotai lelkész.
 GÖMÖRY JÁNOS ALEXY LAJOS
 eperjesi főgym. igazgató. czeplédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy ivan
 A lap ára:
 Egész évre 12 K
 Félévre 6 K
 Negyedévre 3 K
 Egyes szám ára 40 f.
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal 40 K
 Allandó hirdetések megegyezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK. Gyökeres reformeszmék egyházunk szervezetében. Balla Jenő —
 Belmiszsiói közlemény Wallrabenstein Jakab. — Egyházunk új névtára. Vitális Gyula. —
 Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Gyökeres reformeszmék egyházunk szervezetében.

I

Megemlékeztünk a tiszavidéki lelkészegyesület debreczeni értekezletéről, melyen egyebek között foglalkozott az értekezlet a Geduly Henrik püspök által a lelkészegyesületek elé tűzött kérdésekkel is. Ezek közül az egyházunk szervezetében netán szükségeseknek talált változtatások kérdésével Paulik János lelkészegyesületi elnök felkérése folytán Balla Jenő nyiregyházi felügyelő foglalkozott. Módunkban állott az előadás szövegét megszerezni s azt az egész terjedelmében leközzöljük, külön is felhíván az abban foglalt eszmékre olvasóink figyelmét.

* * *

Kérdés: *Nincsenek-e jelenlegi egyházszervezetünkben hibák és fogyatkozások, amelyek miatt a magyarhoni ág. h. ev. egyetemes egyház szervezetének gyökeres átdolgozása volna kívánatos, — és ha igen, mily hiányok és hibák elenyésztesítésére irányuljon a gyökeres átdolgozás?*

Minden adminisztrációnak három lényeges kelléke az, hogy lehetőleg olcsó, gyors és alapos legyen.

Ha ebből a három szempontból vizsgáljuk magyarhoni ág. h. evangélikus egyházunkat a legalsóbb foktól a legfelsőbb fokig, bármily mérésnek tűnik is fel talán az első hallásra, arra a megállapításra kell jutnunk, hogy egyházi ad-

minisztrációnk — egyházszervezetünk következményeként, — sem nem olcsó, sem nem gyors és nem is alapos.

Egyházunk jelenlegi szervezetének egyik legjellemzőbb sajátsága, hogy az egyházkormányzási tennivalókat a közgyűlésekre bizza.

Az egyházközség kormányzó hatósága az egyházközségi közgyűlés. (Alk. 38 §.) Az egyházmegyéé az egyházmegye közgyűlése. (Alk. 82. §.) Az egyházkerületé az egyházkerületi közgyűlés. (Alk. 109. §.) Az egyházegyetemé az egyetemes közgyűlés (Alk. 145 §.) Minden fokon a közgyűlés. És ebben rejlik az oka és magyarázata annak, hogy egyházkormányzatunk, egyházi közigazgatásunk, egyházi ügyeink intézése sem nem olcsó, sem nem gyors, sem nem alapos.

Nem olcsó, mert hiszen — kivéve az egyházközségi közgyűléseket, — a közgyűléseken való megjelenés tetemes költséggel jár. Az egyháznak, egyházmegyéknek, egyházkerületeknek és egyeseknek egyaránt.

Nem gyors, — mert hiszen közgyűlések épen a velük járó költségek és fáradságok miatt évenként csak egyszer tartatnak, úgy az egyházmegyén, mint a kerületeknél és az egyetemenél. Ennek további folyamánya, hogy ha valamely felsőbb fokú közgyűlés az alsóbb fokú közgyűlés határozatán bármily csekély módosítást kíván, már ez magában véve 1 egész esztendei elodázást von maga után. Megtörténhet, mint a hogy meg is történik, hogy magában véve kisebb jelentőségű, sok-

szor talán egyszerű formai dolog csak évek alatt válik jogerőssé, befejezetté.

De nem is alapos. A közgyűlések a tagok nagy számánál fogva sem alkalmasak arra, hogy az előforduló ügyek alaposan megvitassanak és megtárgyalassanak. Hiszen ha mindenki hozzá akarna szólni a szőnyegen levő tárgyhoz, akinek ahhoz gondolatai vannak, egy tárgynak a letárgyalására kevés volna egy gyűlési nap. A tárgyak nagy száma a közgyűlési tagok egy részét kifárasztja; másokat közömbössé tesz talán a legfontosabb kérdések iránt; ismét másokat türelmetlenekké a felszólalások iránt. Akikben viszont szereplési vágy, vagy beszélési hajlam lakozik, azok meg sokszor vissza is élnek a többiek türelmével. Mindezek azt eredményezik, hogy a közgyűlésen megjelentek nagy része, még, azok is, akik nem unják el magukat és nem hagyják el a közgyűlést idő előtt, nem képesek figyelemmel kísérni a tárgyalásokat s bizony nagyon, de nagyon kevés olyan közgyűlési tagot lehetne találni, aki az előfordult tárgyak valamennyiéről el tudná mondani a gyűlés végeztével, hogy mi forgott szóban voltaképen és mi volt a határozat.

A közgyűlési tagok számának és a közgyűlések elé utalandó ügyek számának apasztása immár közkiváncsolom a világi közigazgatás terén is általában. Pedig ott a közgyűlések elé már mostan is az ügyeknek sokkal kisebb csoportja kerül; igen sok ügyágazatban az intézkedés, a határozathozatal kisebb testületekre — városokban a tanácsra, vármegyékben a közigazgatási bizottságokra és albizottságokra stb. — vagy egyes egyénekre — polgármester, alispánok stb. — van bízva.

Ha végig gondolunk egyházi közgyűlésein, szerény nézetem szerint feltétlenül arra a következtetésre kell jutnunk, hogy egyházunk adminisztrációjának tökéletesebbé, olcsóbbá, gyorsabbá és alaposabbá tétele kívánatos, sőt szükséges.

A kérdés már most az, hogy miként lehetne ezt elérni?

Szerintem leghelyesebb és legcélszerűbb volna, ha azok a kisebb, inkább csak adminisztrációs ügyek, amelyek ma szintén a közgyűlés elé tartoznak, a közgyűlések hatásköréből kivételnének és ezeknek intézése kisebb, mozgék-

konyabb testületekre bíztnék; míg a közgyűlések hatáskörében csak a nagyobb fontosságú, általánosabb érdekű ügyek maradnának, melyek sürgős intézkedést nem igényelnek, a melyek tehát bevárhatják az évenként, esetleg még ritkábban tartandó közgyűléseket.

Egyházunk szervezetének beosztása tekintetében a következő módozatot vélném megvalósíthatónak anélkül, hogy ezzel egyházunk jellege csorbulást szenvedne:

Szerveztessék minden egyházhatóságban (egyházközségben, egyházmegyén, kerületnél és az egyetemenél) egy-egy 10—20 tagból álló tanács. (Egyházközségi tanács; egyházmegyei tanács; egyházkerületi tanács; egyetemes egyháztanács.) Ruháztassék ezen tanácsra az egyházi közigazgatásban felmerülő közigazgatási ügyek intézése és az azokban való határozathozatal, kivéve a tanács tagjainak és a tisztviselőknek választását; továbbá azokat az általános érdekű, avagy magát a szervezetet érintő ügyeket, melyek a közgyűlések számára tartatnának fent.

Ezeknek a tanácsoknak legyenek hivatalból tagjai a lelkész és felügyelő, illetve az esperes és egyházmegyei felügyelő, a kerületnél a püspök és a kerületi felügyelő; az egyetemes egyháztanácsnál az egyetemes felügyelő, a püspökök és a kerületi felügyelők; a többi tagok pedig fele részben a lelkészek, fele részben a világiak közül közgyűlés által választassanak.

Ezek a kisebb testületek könnyebben, tehát gyakrabban tarthatnának gyűléseket. Vidéki tagjaik — egyháziak és világiak egyaránt — uti- és ellátási költséggel volnának ellátandók. A tagok megjelenése kötelezővé volna teendő, akként, hogy aki több ülésről igazolatlanul elmarad, megbízatását veszíti s helyet az előre választott póttag foglalja el.

Ekként el volna érhető, hogy az ügyek már csak a gyakorlat következtében is járatos, hozzáértő, arra a közgyűlések által alkalmasoknak talált, kiválasztott tagok közreműködésével gyorsabban, olcsóbban és alaposabban volnának elintézhetőek. Az elintézett ügyek a tagok előtt ismeretesebbek lennének; azokat emlékezetükben is megtarthatnák s vége vetténnék annak az egyházunkban szállóigévé vált mondásnak, hogy meghozzuk a szebbnél szebb határozatokat, de nem törődünk azoknak végrehajtásával.

Ezek az egyházmegyei, kerületi és egyetemes tanácsok egyuttal véleményező, tanácskozó szervei lehetnének az egyházmegyék, kerületek és az egyetem elnökségének olyan ügyekben, melyeket most az illető elnökségek vagy a saját felelősségükre intéznek s ekként nem egyszer hatásköri túllépés vádjával illetetnek; vagy a legközelebbi sokszor csak hónapok mulva tartandó közgyűlés elé terjesztenek s ezzel az ügyek kívánatos gyors elintézése szenved hátrányt.

A tanácstagok választása a közgyűléseken több évre, például 5 évre terjedő hatálylyal történék, megfelelő számú póttagok választásával egyidejűleg

A közgyűlések az egyházmegyénél, a kerületnél és az egyetemes közgyűlés nem volnának minden évben megtartandók, hanem például csak két évenként; avagy ha megtartandók lennének is, egy nap alatt befejezhetők volnának.

Feleslegessé válnának a közgyűlések különböző bizottságai, — természetesen a törvényszékek kivételével, mert a törvénykezés a közigazgatástól továbbra is elválasztandó volna, — minthogy a közgyűlések elé tartozó és oda kerülő ügyeket is a tanácsok készítenék elő és látnák el határozati javaslatokkal, melyek a közgyűlést megelőzőleg a meghívóval együtt a közgyűlési tagok számára szétküldendők volnának.

A tanácsok szervezésével lehetővé tétetnék, hogy az egyházközségek életében felmerülő, felsőbb megerősítést igénylő határozatok, nem úgy mint most, néha évek múltán, hanem összehasonlíthatatlanul gyorsabban nyernének jogos elintézt.

Aktuálissá teszi ezt az egyházunk szervezétének gyökores átalakítását célzó tervet az a körülmény, hogy épen zsinattartás előtt állunk. A zsinati törvénynek módosítására vonatkozó eddig előttünk ismeretes javaslatok alig tartalmaznak érdemleges intézkedést. Ha az igen tisztelt egyházmegyei lelkészegyesület osztozik felfogásomban, ebben az irányban látnám szükségét annak, hogy a zsinattartás előtt ez a kérdés egyházunkban megfontolás és megvitatás tárgyává tétessék.

(Folytatása következik.)

Belmissziói közlemények.

Közzéteszi: Wallrabenstein Jakab evang. lelkész.

Ifjusági Kertek.

„Levegő és napfény“ a modern gyógypaedogia jelszava. A nagyvárosok pincelakásaiban sanylódnak a pénezhvirágoknak, levegőt, napfényt és zöld réteket kell adni, különben elpusztulnak, pedig a tiszta, fenyőillatos levegőhöz, játszani napsugárhoz s bársonysima réthez nekik is joguk van.

A teremtés koronája, hatalma alá hajt mindent, növényt, állatot, vizet, levegőt és napfényt. Helyes, mert hisz ez rendeltetése. Így megy lassacskán előre, évezredes léptekkel, a tökéletesedés útján. Célja elérésére az emberi elme sok mindent kieszelt, kitalált és feltalált.

A belmisszió eszményképe: szeretetet gyakorolni. Ez legmagasztosabb feladata, célja. E magasztos cél elérése érdekében különféle módokhoz, eszközökhöz folyamodott. Így támadtak, különféle intézmények. Ezen intézményekhez, melyek eddig hivatva voltak, szeretet gyakorolni, 1912. tavasz óta egy új, eddig nem ismert intézmény, sorozható: az ifjusági kert!

A szeretet találékony s így kitalálta azt ist, hogy Isten országa kiépítésénél a kerteket is fellehet használni, ha hívő szív gyakorolja e szeretetet. Lássuk közelebbről az ifjusági kert keletkezését, mibenlétét.

Nürnberg! E név az olvasók legtöbbje előtt ismerős. Némethon egyik büszkesége. Régi, érdekes, megbecsülhetetlen kincsek, ipari kézimunkák megőrzője. Ma két liberalis lelkész révén említettik sokszor a theologiai világban. Geyer és Rittelmeyer vaskos predikációs kötete: Lebensaus Lott“ ugyszólván közkézen forog.

Nürnbergbe egy segédlelkézt hívtak 1911 ben. Nevét nem tudom. Faluról jött a poros, köszénfüstös gvárvárosba. Munkatere egy előváros volt, hol többnyire szocialisták és más egyházellenes elemek laktak.

A templomlátogató egyszerű falusi nép közt bizony jobban érezte magát a fiatal kezdő, mint itt, az Isten és egyházellenes környezetben. De vajjon az Úr szolgálójának szabad-e megrettennie azon akadályoktól, melyek útjába kerülnek? szabad-e neki odahuzni, hol könnyebb a munka, kevesebb az ellenség?

A templomkerülő, de korcsmátlátogató gyárimunkások gyermekeit tanította a fiatal segédlelkész napról napra. Sápadt arcu, beesett szemü, szomorú, részvételen gyermekesereg vette körül naponta. A fiatal gyermekek arcáról lehetett olvasni azt az ezerféle nyomort, mely otthon uralkodik s melynek szülőanyja, a bűn. Hitelenség, erkölcstelenség, iszákosság, szegénység laktott a gyermekek otthonában. Ez a tapasztalat bizony keserű volt. Vajjon hogyan lehetne ezen eltévedt báránykák szívét megnyerni valami szebb, nemesebb számára? Vajjon hogyan lehetne őket környezetük káros befolyása alól felszabadítani? hogyan megóvni őket, hogy egykor ne merüljenek ők is a bűnnek ezen fer-

tőjébe? Ezen gondolkodott és töprenkedett a fiatal kezdő.

Egy nap a gyermekeknek az „öröm“-ről és „boldogság“-ról tartott előadást. Megkérdezte aztán a gyermekeket, közülük ki volt már boldog, ki örült már igazán? Eleinte csak bámultak a gyermekek, a feltett kérdésem, mert ugyan ki törődött avval, akár odahaza, akár az iskolában, hogy ők boldogoknak érezték-e már magukat, vagy sem? hogy örültek-e már az életben valaminek, vagy sem! Egyiknek eszébe jutott a kérdés feltevése által, iszákos apja, másoknak beteg anyja, harmadiknak az éhség, a szidás, a veszekedés, az ütlegek, az utcai csavargások. Ők boldogok?

„Nem, nem voltunk még boldogok!“

Óh micsoda vallomás! De micsoda vád is egyuttal! Itt segíteni, tenni kell! De hogyan?

Ha a szülői ház, ha az iskola, ha az egyház nem örvendeztette még meg e kicsinyeket, vajjon hogyan fog ez a fiatal kezdő segíteni?

A gyermekeknek azt mondta, írják le iskolai dolgozat gyanánt a következőket: „Milyen az otthon, milyenek szüleik, testvéreik, milyen a lakás, mit kell dolgozni, mit esznek, minek örülnek, mi esik nekik nehezükre.“ Írják meg mindezt őszintén.

Nemsokára 80 iskolai dolgozat volt a fiatal kezdő lelkész kezében. Magával vitte. Átolvasta. Elmerengett a dolgozatok tartalmán, mert a legkülönbözőbb képeket, miket természeti felvételek lehetett volna nevezni, mutatták be neki.

Az egyik dolgozat szóról-szóra ime ez: „Négy leány és öt fiutestvérem van. Tizenhárman volnánk és atyám leesett az első emeletről, és eltörte a lábát és nem tud dolgozni. Őt agyunk van. Öt órákor én és anyám munkába megyünk. Egész héten át más meleget nem eszünk csak kávét. Karácsonykor fekete kenyeret eszünk. Anyám esténként többször sir, mikor mi lefekszünk. Kis testvéreim mindig azt mondják, csak ha mi is egyszer boldogok lehetnénk, legalább egy napig. Kis testvérem nagyon szeretne egy lovat.“

Egy 11 éves fiú ezt írta: „Atyám nem szeret engem, mert két atyám van. Az egyiket Jánosnak hívták, a másikat Károlynak. A János mindennap hat korsó söröt iszik. A másik atyám Amerikában van. Anyám jó, de atyám nagyon mérges ember. Sokszor kaptam már verést. Hust nem kapok.“

Egy kis lány ezeket írja: „Testvérem már két év óta beteg. Fiutestvérem féléves, de mindig beteg. Ez azért van, mert délben nincs ebédünk, mert atyám sokat iszik és anyám nem tud semmit sem keresni. Örülök, ha kint vagyok az iskolából, mert akkor tudok már segíteni a pénzszerzésben anyámnak. Anyám mindig azt mondja nekünk, hogy már nem szereti az életet. Legszebb óránk az, mikor atyám nincs itthon. Sokszor hideg szobában ülünk és nincs mit enni. Lakásunk 260 K-be kerül, anyám gondoskodik a lakberről és a ruháiról.“

Egy fiú ezeket írta: „Este atyám a kocsimába megy és kártyázik. Egyszer kérdeztem atyámat, miért nem jár templomba, akkor azt mondta, mert nem hisz. Ha anyám a templomba megy, akkor atyám mindig szidja, de anyám azért mégis megy. Nálunk nincs asztali ima.“

Egy másik fiú dolgozatában ezek olvashatók: „Atyám azt mondja, a papok az okai, hogy a kenyér olyan drága. Atyám már sokszor megvert, ha ártatlan is voltam.“

Ilyenek és hasonlóak voltak a dolgozatokban megírva. A hívő lélek bizony átérzi azt sok szenvedést, melyen e zsenge gyermek lelkeknek oly korán át kellett menni. A nürnbergi segédlelkész is érezte, hogy a gondjaira bizott gyermekek, kevés friss levegőhöz és melengető nap-sugárhoz jutottak. Érezte, hogy akármilyen uton módon, de ezeket a fiatal szenvedőket, meg kell váltani szenvedéseiktől, örömtelen gyermekkorukat örömteljessé, a kis boldogtalan penészvirágokat, boldogokká kell tenni.

De hogyan?

A kis szenvedőket imájában az Úr elé vitte, tőle kért segítséget. Tudta és hitte, hogy aki kéri az Urat, az meghallgattatik.

Meghallgattatott.

Az 1912 év tavasza, kicsaita a segédlelkészt a város zajából, ki a szabadba. Amint kiért a városból, egy puszta, nagy föld darab terült el előtte. Szemlélte. Gondolkodott. Ábrándképek suhantak el lelki szemei előtt. A nagy térséget egy kerítéssel látja körülövezve. Látja az ekét, mint hasítja fel az eddig parlagon hevert földet; látja mint tesz szorgalmas ember kezek termékennyé a pusztai föld darabot; mint sűrűnek forognak ott az ő fonnyadt arcú iskolás gyermekei a különféle ágyások körül; hogy örülnek annak a kis földdarabnak, mit sajátjuknak mondhatnak; hogy buzgólkodnak fiúk és leányok a kertvetemények bevetésével.

Tisztában volt tervével. Latta már az utat és módot, hogyan teheti boldogokká kicsinyeit.

A földdarabot hamarosan megvétette áldozatkész, hívő lelkek által. Bekerítette es fölszántatta. Most kiosztásra került a sor. Minden gyermek egy kis ágyást kapott, melybe tetszése szerint szabad volt bármit vetni. Hogy jöttek a szülők és nagyszülők, meggyőződni arról, vajjon tényleg igaz-e, hogy gyermekük egy kis földdarabnak boldog birtokosa; s mikor látták, hogy tényleg igaz, látni kellett volna, mily örömmel láttak hozzá a felásáshoz, hogyan kiosztogatták gyermekeiknek, a jó tanácsokat. Egyszerre benepesedett az azelőtt üres telek. Neha 200—300 ember is sürgött forgott az ifjusági kertben. A gyári munkából hazajövet, az apa utja ezentul nem a kocsimába vezetett, hanem ki a szabadba, az ifjusági kertbe, gyermeke ágyásához, utána nézni hogy mint nő, fejlődik minden. Egy kettőre 130 boldog tulajdonosa támadt a kertnek. Az azelőtt szomorú iskolások, most örvendezve siettek szabad óráikban kis

saját kertjükbe, kedvük szerint tervezgetni, ábrándozni, sütkérezni és társasjátékokat játszani.

Csakhamar egy kis ház is épült a kertben, mely az esős napok alkalmával menedéket nyújtott a gyermek seregnek, nemcsak menedéket, hanem egyúttal alkalmat, hogy szeretett lelkészüket és más emberbarátok felolvasásait, buzdításait, tanításait e házban meghallgassák.

Amikor pedig az est pihenő óráiban apa és anya gyermekeikkel együtt künn időznek az ifjusági kertben, vig nótázás, futkosás és játék után arra is van alkalom, hogy egy komoly egyházi ének elénekeltecsék és a lelkész egy rövid bibliai textus felett elmélkedve, az Urnak oltalmába ajánlja a rája bizottakat.

Ime a belmissziói mentő és szeretet munkásságának legujabb módja. Így dolgozik a szeretet, mely soha meg nem szűnik.

Egyházunk új névtára.

A magyarhoni egyetemes ev. egyház 1903-ban kiadott névtára, melyet akkoriban Poszvék Sándor egyetemes egyházi főjegyző s a soproni theologia tudós professora nagy gonddal, hozzáértéssel s a praktikus cél szem előtt tartásával állított össze, tíz év múltával elavult, adatai sok változáson mentek át, új egyház gyülekezetek alakultak, egyes községek nevei megváltoztak, a szereplő személyek nagy részben kicserélődtek; ennél fogva a tíz év előtt szerkesztett egyházi névtár használhatósága a gyakorlati élet szempontjából megesőkent s így felette nagy szükség volt az új névtár megjelenésére, melynek kiadása felől már 1910-ik évben intézkedett az egyetemes közgyűlés olyképen, hogy annak elkészítésével Hegedűs János nyugalmazott állami anyakönyvi felügyelőt s torontálmegyei tb. főjegyzőt bízta meg.

Eddigelé a múltban az egyemes névtárt rendszerint az egyházi téren szerepet vivő, az egyház adminisztrációjában versatus ember készítette el s hogy ez alkalommal nem az egyházi téren gyakorlatilag működő egyén, hanem a polgári anyakönyvek egyik szakközege nyert megbízást egyetemes egyházi névtárunk összeállítására s megszerkesztésére, fokozott várakozást ébresztett sokaknál s érdeklődésünk főleg arra irányult, hogy az új névtár a praktikus igények szempontjából és gyakorlati használhatóság céljából fog-e valami újat, az eddiginél megfelelőbbet tartalmazni? S minél tovább késett, annál türelmetlenebbül tekintettünk a készülő új névtár megjelenése elé, míg végre a megbízás után harmadfél év múltán kikerült a sajtó alól s meküldetett a megrendelőknél.

A várva várt új névtár kiállítása külső formájában eléggé tetszetős, papirosa jó, nyomása tiszta, kötése csinos s ha csak ezen külsőségekre kellene tekintenünk, meglehetnénk vele elégedve; de összeállítása, az anyag

elrendezése s áttekinthetősége — sajnos nem felel meg a várakozásnak, sőt hibái és hiányai kihívják a kritikát.

Ha összehasonlítjuk a régi névtárral, találunk ugyan formai eltérést azzal szemben; de ezen eltérés nem előnyére, hanem határozottan hátrányára szolgál. Az előbbi névtárban ugyan is úgy az egyetemnél, mint a kerületknél es egyházmegyéknel bevezetésül egy kis történeti áttekintést is találunk; ez az újban elmaradt; pedig kár volt elhagyni, sőt kívánatos lett volna kiegészíteni. A különféle fokozatoknál a tisztviselőket és bizottságokat itt is megtaláljuk, mint a régiben, de oly rendszertelenül, hogy az egyház belső ügyeiben való járatlanságát árulja el a szerkesztő. Például egy helyütt a körlelkészek (recte dékánok) az egyházmegyei tisztviselők között — helyesen — vannak felsorolva, más helyütt a bizottságok között szerepelnek, néhol még egészen ki vannak hagyva. Ugyan így a számvevőszéki tagok, hol tisztviselők közé, hol bizottságok közé vannak sorozva. Megkülönbözteti ugyan a szorosán vett egyházmegyei bizottságokat az önálló szervezetű egyházmegyei intézmények bizottságaitól, de azokat sok helyütt összecseréli; például a gyámintézet, a lelkészi értekezlet, a segélyszintézet néhol a rendes bizottságok között, másutt az önálló intézmények között található. A bizottságok sorrendjében egymásutániságot nem találunk. A szerkesztésnél itt is jó lett volna normatív schémát alkalmazni.

Az egyes egyházak adatainak oly nyomdai elrendezése, hogy a tisztviselők — lelkész, felügyelő, tanító, énekvezér — nevei folytatólag s nem külön bekezdéssel vannak nyomtatva, mint a régi névtárban, a könnyű áttekinthetőség rovására esik nemcsak, de az időközi változások pótló bejegyzése, mely a réginnél lehető volt, itt lehetetlené válik, mert nem marad hely a változás bejegyzésére. Az meg épen hiba, hogy a hívek lélekszáma itt elmaradt és csak a névmutatóban található. Így ha meg akarjuk tudni, hogy mennyi az egyházközséget képező anyaegyház és a hozzátartozó leány és fiók egyházak s szórványokban lakó hívek együttes száma, ki kell böngészni hátul a névmutatóban s összeadási művelettel megállapítani a lélekszámot. Néhol így se lehet boldogulni, például, a hol egy községben vagy városban két önálló egyház van, vagy például Brassóban, a hol a hívek egyrésze az erdélyi szász egyházhoz, más része a magyarhoni egyetemes evang. egyház kebelébe tartozik. Ezzel szemben az előbbi névtár nagy előnyben volt, melynél zárjelben még a másfelekezetűek száma is ki volt tüntetve; ami szintén fontos tájékoztató adat a schematismusban. Elmaradt a tankötelesek számának kimutatása is, melyet a régi névtárban szintén feltalálhattunk. Végül elmaradt egyházközség szolgálati nyelvének megemlítése is. Ezen hátrányokért nem kárpótól az az újítás, hogy az anyaegyházhoz tartozó községek távolsága kilométerekben meg van jelölve. Az ugyan szintén nagy hibája a névtárnak, hogy néhol az anyaegyház mellől egyes leány egyházak elmaradtak

p. Besztercebánya mellől Zólyomszászfalu és Szent-Jakabfalva, hol felekezeti iskoláink is vannak), de ez részben az adatokat szolgáltatók rovására esik, másrészt azonban a szerkesztő mulasztását is terheli; mert a nyert adatokat az előbbi névtárral kellett volna egybevetnie s az eltérésre, vagy hiányra vonatkozólag felvilágosítást kérnie.

Az időközi változások függeléként 15 nyomatott oldalra terjednek, holott az előbbi névtárban ezek mindössze egy oldalt tettek ki; mert annak szerkesztője, mielőtt a kéziratot nyomda alá adta volna, az időközi változásokat a maguk helyére illesztette be s így csak a munka kinyomatása után közölt változásokat kellett a függelékbe felvennie. S ezt ez alkalommal is kívánatos lett volna megtenni. A mi azonban a névtár technikai kiállításában a legfeltűnőbb, az a tömérdek sajtóhiba, ami arról tanuskodik, hogy a kefelenyomat nélkülözötte a gondos revisiót. A könyv végén csak 185 sajtóhiba helyesbítését találjuk, de ezen felül se szeri, se szama a hibáknak. Csak a zólyomi egyházmegyére vonatkozó részletnél, mely legközelebről érdekelt, 35 sajtó- és egyéb hibát találtam. Nemesak nevek vannak elferdítve (még községek nevei is) helytelen betűszedéssel, de azt is csak sajtóhibának kell tekintenünk, hogy némely községnél a posta jele szerepel, a hol pedig posta helyben nincsen, vagy hogy oly helyen távirda állomás van feltüntetve, melyet táviróhuzal nem is érint. Az új névtár ára pedig utánvetéles küldéssel bekötvé 5 kor. 30 fillérbe került, holott úgy tudjuk, hogy az 2 koronában volt megállapítva, füzött állapotokban.

Ilyképpen az új névtár nem elegitheti ki a hozzá füződő igényeket s az egyetemes egyháznak feladata lesz mihamarább egy újabb névtár kiadása iránt intézkedni, mely gondosabb és pontosabb kiállításban az érdekeltek rendelkezésére bocsátassék.

Vitális Gyula.

B E L É L E T.

A lelkészi korpótlékról szóló törvényjavaslatot a képviselőház június 6-án tartott ülésén letárgyalta és változtatás nélkül elfogadta. A vk. miniszter nem hallgatott meg e tekintetben senkit, nem tárgyalt senkivel s felszólalásainkat, kérelmeinket egyáltalán nem vette figyelembe. Egyházunk vezérei is nyugodtan éltek ettől a javaslattól, befolyásukat egyáltalán nem érvényesítették. Ujra egy törvény nélkülünk, rólunk, a mely egyházunk autonómiáját újból megnyirbálja, lelkésztestvéreink függetlenségét elveszi, mindnyájunkat megaláz és egyházunkon olyan sebet üt, a mely, ha így haladunk, nem csak hogy begyógyulni nem fog soha, de a protészta-ns egyház pusztulását fogja okozni Magyaror-

szágon. *Rettenetes egy helyzet! Mikor ébredünk már fel?!* A második felévre szóló korpótléket különben a miniszter már kiutalta.

Canonica visitáció. A tiszai egyházkerület püspöke: *Geduly* Henrik a múlt hét végén tért haza 21 napig tartott püspöki körutjaról, ez alkalommal a *liptói* egyházmegye összes egyházaait járta végig. Május 20-tól — június 11-ig tartott a visitáció. Bár a liptóiak előbb úgy tervezgették, hogy a hozzájuk érkező püspököt lehetőleg hüvösen fogják fogadni, ez a tervezetés később, a miden *Geduly* püspök az ő természetes, mindenkit lebilincselő modorával, őszinte szeretetével, tapintatos és szívet, lelket megkapó beszédeivel, mindenkit megnyugtató intézkedéseivel megjelent, ugyancsak lelket fel-emelő, őszinte ünnepeltetéssé változott át s oly rajongással vették körül a liptói hívek a püspököt, a melyet ritkán lehet tapasztalni. A püspök nem csak ezen fogadtatástól volt meghatva, de örömmel tapasztalta a liptóiak igaz hitbuzgóságát, sokszor erejükön felüli áldozatkészségét, rajongó egyházszeretetét s azt a testvéries érzést, a mely nem csak a lelkészeket, tanítókat, de a híveket is testvéri közösségbe forrasztja egybe.

A vall. és közokt. m. k. 99091/1913 számú rendeletével fölhívja az iskola fenntartókat, hogy a tanítói fizetések rendezéséről szóló 1913. évi XIII. t.-c. 4 §-ban meghatározott javadalmazást tanítóknak t. é. szept. végéig biztosítsák. Igazolt szegénység esetében a hiányt a közokt. m. k. államkincstár fedezi és pedig a következő módokat mellett: 1. ahol a tanítók eddig fizetékieskiegészítési vagy korpótléki államsegélyt élveztek, ezeknek fizetése hivatalból rendeztetik; külön kérelmezésnek nincs helye; 2. ahol csak tandíj pótló államsegélyt kaptak a közigazgatási bizottság útján fölterjesztendő következő iratokat csatolni kötelesek: a tanító illetőségi bizonyítványa, oklevele, működési bizonyítvány, díjlevél, régi és új javadalmi jegyzőkönyv; 3. azon iskolafenntartók, melyek semmi államsegélyt eddig nem kaptak kérvényeiket a 76,000/907 sz. rend. illetőleg „utasítás” 25 §-ának megfelelőleg fölszerelni tartoznak.

Figyelmeztetés. Az 1913. évi XVI. t.-c. tudvalevőleg azon tanítók jövedelmét, kik kántori teendőket is végezni kötelesek, 1000 kor. erejéig a kántori javadalmából kiegeszíteni rendeli. Fölhívjuk az iskolaszéki elnökök figyelmét e körülményre — nehogy tanítóink érdeke sérelmet szenvedjen, figyelmeztetjük őket, hogy ha a javadalmi jegyzőkönyv „tanítói fizetés” rovatába esetleg oly tételek állítottak volna be, melyet bebizonyíthatólag kántori, vagy kántor tanítói javadalmat képeztek, a téves tételek helyesbítése tárgyában sürgősen a közokt. bizotts. útján a vall. és közokt. m. k. miniszteriumhoz forduljanak.

Tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület állásfoglalása a lelkészi illetményeknek korpótlék utján való rendezéséről szóló törvényjavaslattal szemben.

A tiszai ág. hitv. evangélikus egyházkerület esperesének Geguly Henrik püspök elnöklete alatt 1913. évi június 12-én Kakaslovnicezon tartott értekezlete megütközéssel tárgyalta az egyházakra és lelkészekre szerelmes törvényjavaslatot; elhatározta, hogy feliratban a képviselőháztól annak megváltoztatását kéri és tiltakozásra szólítja fel a többi protestáns egyházkerületet is. Feliratában az egyház igényeit alapítványszerű tökében kívánja biztosítani; fizetés rendezésül a lelkészeknek korpótlékokkal 4800 koronáig kiegészítendő 2400 koronás törzsfizetést kér; a segédlelkészek összes szolgálati éveinek beszámítását és a fizetés rendezésnek a hitoktatókra való kiegészítését is óhajtja; a katolikus kongrua tanácsnak biztosított jogot a protestáns egyházak főhatósága részére is követeli; a 300-nal kevesebb lelket számláló egyházak önálló fenntartását az egyház kizárólagos jogának tartja; a régebben működő lelkészek szolgálati éveit a korpótlékok megállapításánál 1898-tól kívánja számítani; a korpótlékokhoz való hozzájárulástól új lelkészi állások szervezésénél is megkímélni kívánja az egyházat s nyomatékosan tiltakozik a lelkészi munka értékének és a lelkész tekintélyének a háttérbe való szorítással történő leszállítása ellen.

Esperességi közgyűlés. A pestmegyei egyházmege ez évi rendes közgyűlését Budapesten július 2-án és 3-án fogja megtartani. Július 1-én pedig papi értekezlet lesz *Sarkány Béla* főesperes elnöklete mellett. Ugyanezen esperesség tanítói testülete június 26-án d. e. 9 órakor tartja meg közgyűlését Budapesten, mely alkalommal *Sommer Gyula* váci lelkésztestvérünk: A magyar pap és tanító szociális kötelességeiről, — *Roth Kálmán*: A népiskolai rajztanításról, *Lakatos Emil* pedig: Fertőző betegségek az iskolában címen fognak előadást tartani.

Tanárválasztás. A nyíregyházi ev. főgimnázium egyik tanárát *Dr. Radó Endrét a debreceni ref. főgimnázium* választotta meg tanárává, ki a választást el is fogadta.

Jótekonyság. *Hevessy Bertalan*, a rozsnói kerületi árvaházi, a gömői egyházmege számvevőszékének világi elnöke és egyházfelügyelő a rozsnói árvaház javára evról-évre növelt ezernyolcszáz koronás alapítványát újabb kétszáz koronás adományával kezezer koronára emelte. A jókedvű adakozót szereti az Isten.

Földváry Elemér, a pestmegyei esperesség közszeretében álló felügyelője *Edinburghban* a ker. ifjúsági egyesületek világszövetségének gyűlésén van, onnan írja hozzánk a következő sorokat: „32 nemzet részéről 580 küldött jött itt össze. Mindenfelé nagy rokonszenvvel találkozunk; Megyeresyt mindenki ismeri és kedveli, a világyűlés 5 titkárja közül ő az egyik! Angol nyelvű bezedemet igen rokonszenvesen fogadták. Bár csak itt

tanulna és épülne sok magyar hitsorsosunk * Köszönjük e rövid kis értesítést, de bizonyára szívesen vennék olvasóink, ha *Földváry Elemér*, e hitbuzgó egyházi vezérünk kegyes lenne Angol országi benyomásait lapunk részére bővebben megírni.

Dékánválasztás a budapesti egyetemen. A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi kara az 1913—4 tanévre *Dr. Mágócsy-Dietz Sándort* választotta dékánjává. Örömmel adunk hirt ezen kitüntetéséről és hisszük, hogy *Mágócsy* tanár új, diszes állásában is az eddig tapasztalt lankadatlan buzgósággal és széles körű szaktudással fog egyházunk tanügyének felvirágoztatásán fáradozni.

Alapítvány. *Králik Lajosné*, a bányakerület aszódi leánynevelő intézetének egykori igazgatónője, az intézet javára 10000 koronás alapítványt tett. *Králik Lajos* és fenkölt gondolkozásu hitvese ez által evangélikus egyházszertetüknek újabb bizonyosságát adtak.

Kerületi közgyűlés. A bányakerület ez évi rendes közgyűléset szeptember hó 11. es következő napján Budapesten fogja megtartani.

Dr. Masznyik jubileuma. A pozsonyi theol. akademia ifjusága és tanári kara június 14-én az évzáró ünnep alkalmával ünnepelte meg *Dr. Masznyik Endre* akademiai igazgatonak harminc éves tanári jubileumát. A sok és szívből fakadó ünnepléshez és jókívánathoz mi is őszinte lelekkel csatlakozunk s a kegyelem Urától áldást kérünk *Dr. Masznyik* további működésére.

Zsinati képviselők jelölése. A pestmegyei egyházmege egy néhány világi vezetője az egyházközségek elnökségeit június 14-ére Budapestre hívta össze oly célból, hogy a zsinatra kiküldendő képviselők személyében, ha lehet valamelyes megállapodás történjen. *Ivanka Pal* esperességi II-od felügyelő nyitotta meg az értekezletet. Előbb a világi 2 képviselő személyében történt megállapodás, jelölve lett *Sarkány* főesperes indítványára egyhangulag *Földváry Elemér* és *Ivanka Pal*. *Ivanka* azonban tekintettel elfoglaltságára maga helyett *dr. Szelényi Aladár* egyetememes főjegyzőt ajánlotta, a kit a zsinat nem igen nélkülözhetne. Az értekezlet meghajolt *Ivanka* érvei előtt s egyhangulag *dr. Szeienyt* jelölte. A lelkészi képviselők személyére atterve az egyik képviselőül *Sarkány* főesperes lett jelölve, a másik helyre pedig *Jankó Károly* irsai lelkész jelöltetett. *Kovácsi Kálmán* általános helyeslés között megemlítette, hogy igen sokan szívesen látnák, ha *Blatniczky Pál*, vagy *Noszko István* jelöltetnének, elsorolja mindkettő érdemeit s arra valóságukat, sőt *Geduly Lajos* újpesti testvért is igen szépen jellemezte, de tekintve, hogy ezek más uton, a sajtó útján tudnak maguknak érvényesülést szerezni s *Jankó* pedig az esperesség igen érdemes és régi kipróbált tagja, ő is *Jankó*t ajánlja ez idő szerint kiküldeni. Az értekezlet így határozott egyhangulag.

Lelkésziktatás. Ünnepe volt jun. 15-én a nógrádi esperességhez tartozó legéndi egyháznak. Hosszabb idő óta üresedésben lévő lelkészi állomását sikerült betölteni. Bienik Jánost, a komáromi esperesség segédlelkészét választotta meg az egyház egyhangu bizalommal, a kít jun. 15-én iktatott be hivatalába Frenyó Gyula nógrádi főesperes. Az ünnepély, melyen részt vett az egyház apraja-nagyja, valamint a környékbeli lelkészek igen szép számban, lélekemelő volt. Frenyó főesperes mondotta a beiktató beszédet, intvén a gyülekezetet, hogy becsülje meg és szeretetteljes bizalommal fogadja új lelkipásztorát, a ki a legdrágább kincset, a vallásosságot, az evangéliumot jó közérjük terjeszteni. Az istentisztelet végén az új lelkész a gyülekezetet megáldotta.

Gy.

Papi konferencia. A nógrádi esperesség alsó körének papsága jun. 18-án tartotta meg rendes tavaszi értekezletét Balassagyarmaton. Az értekezleten a testvérek majdnem teljes számban megjelentek, sőt ott voltak a régi, jelenleg nyugdíjban élő lelkészek is. Az elnöki tisztet Kiss István alesperes töltötte be, a ki megnyitó beszédében kegyelettel emlékezett meg az időközben elhunyt tagtársokról, szívélyesen üdvözölte az új lelkészeket — a konferencia főbb tárgyait és a velök kapcsolatos irányelveket ismertetve — az értekezletet megnyitotta. Az értekezlet közérdekű tárgyai a következők voltak: Belicza András a zsinati törvénytervezetet ismertette s több helyütt helyen való módosításokat ajánlott, melyeket az értekezlet elfogadott s az illetékes felsőbb hatóságokhoz és fórumokhoz rendelte azokat felterjeszteni. A lelkészi fizetéseknek korpótlék útján való rendezéséről szóló törvény fölött a lelkészi értekezlet a legnagyobb elégtelenségének ad kifejezést s addig is, míg a lelkészi fizetések az egyet. lelkészi értekezlet memorandumában foglalt mértékben nem rendeztetnek, azon óhajának adott kifejezést az értekezlet, hogy kéressenek fel egyházi vezérférfiaink, hogy legalább az I. félévre az egyet. felügyelő kezébe szabad egyházi rendelkezésre kiutalt 83 007 koronának további kiutaltatványozását a miniszteriumnál eszközöljék ki, a melyből a többi lelkészek korpótlékéig fedezhető volna. Kardos Gyula m. lelkész a „család könyvek” vezetéséről referált s indítványára az értekezlet kimondotta, hogy a családi könyvek vezetését, mint a belmissziói tevékenység egyik hathatós segédeszközét szükségesnek és fontosnak tartja, főképen a vegyes házasságok, a reverzálisok, a gyermekek vallásos nevelésének ellenőrzése szempontjából, s ily irányban felterjesztést intéz a közös papi konferencia útján a kerületi és az egyet. papi értekezlet elé — egyöntetű megvalósítás és az egyházakba való bevezetés végett. Miután az elnök buzdította a tagokat, hogy az egyet. lelkészi egyesület tagjai sorába lépjenek be, az értekezlet befejezést nyert.

Gy.

Pozsegai templomavatás. Fontos egyházi eseménynek kell tekintenünk azt a szép ünnepélyt, amely június 8-án Pozsega városában, a megye székhelyén lefolyt. Itt, ahol hajdan oly elterjedt volt már a reformáció, ma a köznép még hirtől is alig tud valamit a protestáns vallásról, és így mindenki elképzelheti, hogy egy ev. gyülekezetnek itt szervezése, felállítása nem találkozott valami nagy sympatiával. A róm. katolikus egyház alkalmat, eszközt megragadott, hogy megakadályozza az ev. egyház szervezését; templomban, iskolákban s még a piacon is agitáltak az evangéliom hirdetése, terjesztése ellen. De még sem a kívánt teljes eredménnyel, — az intelegentia az evang. egyház uttörő nehéz munkáját tőle lehetőleg támogatta, — a hatóságok amennyire csak lehetett keze ügyére jártak a szervező munkában buzgólkodó derék egyházi előjáróságnak. A szervezés nagy munkájának első, látható sikere mellett bizonykodik az ujonnan épült imaház, mely magasztos egyházi ünnepség mellett most adott át rendeltetésének. Az imaház, mellyel kapcsolatosan van építve a papiak és néhány helyiség a diasporalis confirmandusok részére 25000 koronába került, ennek nagy része ugyan még súlyos teherkép nehezedik a gyülekezetre, reményelhető azonban, hogy Isten segítségével majd a még fennálló tartozásokat is képes lesz törleszteni a gyülekezet, amelyet törekvésében ugy egyetemes egyházunk, mint az egyházkerület és egyes nagylelkű hitsorsosaink bizonyára támogatni fogják ezután is, annyival is inkább, mert a gyülekezet nemesak rászorul a segítségre, de egyházi érdekből méltó is rá. A gyülekezet egyébként egészen új keletű, mint egy 2 évvel ezelőtt küldetett ki e fontos őrhelyre Dobrovöljác Mikó lelkész, ki törhetlen buzgalommal gyűjtötte össze a sok izben hitükről alig tudó híveket. Jelenleg mintegy 350 lélekből áll a missziói gyülekezet, melyből legkevesebb van fájdalom az anyaggyülekezetben. A hívek zömét magyarországi kivándorlottak képezik, bácskai és somogy-toinai telepítvényesek, továbbá sziléziai csehek. De ezek mindannyian nyelv és nemzetiségi különbség nélkül meghoztak szívesen aldozataikat az új egyház létesítéséhez és tudáradó boldogsággal teltek el az imaház felavatása alkalmából. Messze, messze vidékről sereglettek össze, hogy bizonyosságot tegyenek hitükről és fogadhassák főpásztorukat s ennek kíséretét. De kitétek magukról a hatóságok is. Mikor Gyurátz Ferenc püspök és kísérete Németh Pal esperes, Baldauf Gusztáv püsp. titkar, Czipott Áron, Nagy István zalaistvándi Szerényi Sándor antunováci, Plivelits Fülöp hrasztováci, Bayer György zágrábi lelkészek, továbbá dr. Wolf zágrábi felügyelő és a gyülekezet 4 tagból álló küldöttsége kiszálltak: a járás főszolgabírója Csupari meleg üdvözlő beszéddel fogadta a vendégeket; a város végétől Femen Artur városi polgármester kísérte a püspököt, a paplak udvarában óriási nép élén szép magyar és horvát beszéddel a lelkész és Schröder Károly felügyelő üdvözölték. Majd egymást érték a különféle hatóságok ve-

zetői, köztük első sorban a megye alispánja Piskories Ferenc, továbbá a gör. keleti és izraelita hitközségek képviselői. A templom felavatását horvát nyelvű liturgia, magyar és német imádságok elmondása után Gyurácz Ferenc püspök eszközölte elsőben magyarul, majd meggyönyörű, hatásos német nyelvű egyházi szónoklatban. Utána Szerényi Sándor osztott urvacsoirat cseh nyelven. A templomi szertartásokat fényes közebed követte, melyen képviselve volt a város megannyi hatósága, a gör. keleti és izraelita hitközségek. Tósztokban sem volt hiány, bár valószínű is meg mindaz a jó kívánság, ami elhangzott, hogy lenne itt erős, buzgó gyülekezete ev. egyházunknak. Megemlítjük meg, hogy a templomra egy áldozatkész magyarországi urnó 1000 K.-t, a horvát kormány egyelőre 1500 K.-t adományozott.

Szakvizsgálat. A *pozsonyi* theol. akadémián f. hó 12 és 13-án volt a szakvizsgálat. Összesen nyolc jelölt jelentkezett vizsgára, akik a vizsgát — egynek kivételével — sikerrel megállották. Jeles eredményt Endreffy János és Bernáth Sándor értek el.

Lelkészválasztási mozgalom. A *nagyszéni*si egyházban f. hó 22-én lesz a lelkészválasztás. Jelölve vannak: *Kutis* Kálmán és *Zoltán* Emil budapesti segédlelkészek és *Terényi* György szentesi káplán.

Uj evang. főgimn. Besztercebányán. Evang. közegyházunknak újra egy életerős intézménye ébred új és tetterősebb életre a besztercebányai régi gimnáziumnak teljes főgimnáziumná való fejlesztésével. A közel negyszázéves iskola régi szebb idejének bizonyára méltó folytatása lesz a jövő. Schreml Ábrahám és Bél Mátyás megihlető emlékezete bizonnyal megfogja hozni a maga gyümölcsét. Már ez év őszén a buzgalmaról országosan ismert egyház megnyitja gimnáziumának V-ik osztályát. A fejlesztés évről-évre fokozatos lesz. Az intézet népszerűségét nagyban emeli jó hírű alumneuma, melyben bármelyik tanuló évi 150 K.-ért egész évre ebédet és vacsorát nyerhet. Az évi tandíj 40 K. Az intézet jelentős segítő könyvtárakkal és gyógyszer-alappal bír. A tanulók orvosi kezelése díjmentes. Szegény és jó tanulók tetemes engedményekben és szép ösztöndíjakban részesülhetnek. A letűnt századokban messzi földről jartak a tanítványok az akkori virágzó főiskola felé. Az újjá születő intézet iránt is bizonyára meg lesz a kellő érdeklődés és hitbuzgóságából fakadó partolás.

Felvételi hirdetmény. A tiszai ág. h. ev. egyházkerület eperjesi kollégiumának tanítóképző intézetébe való felvételért folyamodók Geduly Henrik püspök ur önméltóságához intézett kérvényeiket a szükséges okmányokkal felszerelten lehetőleg f. hó 28-ig küldjék be a koll. tanítóképző igazgatóságához Eperjesre. Az igazgatóság szíves készséggel szolgál a szükséges felvilágosítással. Eperjes, 1913 június hó 12 napján.

Gerhard Béla, tk. igazgató.

Az iglói ev. egyházközség évkönyve az 1910—1912. évekről. Szerkesztette Dr. *Walser* Gyula lelkész. 90 lap. E magyar és német nyelven szerkesztett évkönyv hű tükörképe főleg anyagilag virágzó iglói ev. egyházközségünknek. Tartalmas jelentéséből sajnálattal értesülünk, hogy úgy látszik Iglón is „kül és bel ellenség s az utóbbi talán a veszedelmesebbik — egyaránt veszélyeztetik egyházunk hajóját.“ Érdeme szerint elparentálja bold. Zelenkát, s melegen üdvözli új püspökünket: Gedulyt méltán eképen: „Egyházkerületünk boldognak vallhatja magát, hisz' oly férfi került az élere, kit kiváló szellemi tehetsége és a mi jelen helyzetünket tekintve, különösen említésre méltó az ő szigorú lutheri pozitív irányu álláspontja, egyházas gondolkozása és a 3 — kerületünkben szükséges nyelvnek bírása a főpásztori hivatalra egyenesen praedestináltak . . . s oly kiváló férfura esett a választás, a kire egyházkerületünk csak a legnagyobb bizalommal, és jogos reménnyel tekinthet.“ Nagydolog e hű jellemzés Iglón! — Hiven jellemzi Topsischer és Münnich felügyelők, Fischer igazgató, Philipp tanító és masok munkásságát is, csak tulsokat említi azok „érdemeit.“ A „szigorú lutheri pozitív irányu álláspont“ nem ismer érdemeket, hanem csak hű szolgálásokat. Adományokból és hagyományokból is jutott iglói ev. egyházközségünknek. Továbbra méltán sürgeti a jelentés az anyában és a fiúkban a sok vallástánításra való tekintettel a 2-ik lelkesnek állandó alkalmaztatását és örömmel jelzi Münnich felügyelő „magas összeköttetései révén“ az ev. polgári leányiskola allami kibővítést és állandó segélyezést. Végül kesereg amiatt, hogy kevés kivétellel alig érdeklődik a fiatalabb nemzedek az istentisztelet és a gyülekezet ügyei iránt. E jelenség egy ev. gyülekezet életében annál aggasztóbb, mivel csak akkor van igazi értéke autonomiáknak, ha azzal lelkiismeretesen és bölcsen élünk . . . És valamivel tovább méltán felpanaszolja, „hogy épen azok kerültek a 18 magyar nyelvű istentiszteletet, akik azt legállhatatosabban kívánták.“ A tekintélyesebb ofertóriumok s a távolabbi célokra is szolgáló gyűjtések között sajnálattal nélkülöztük a Theol. Otthont, mely nagy hivatásánál és szűkös anyagi viszonyoknál fogva 3 egyházker. közgyűlés határozatából is egyházközségeink nagylelkű támogatására valóban szorul és érdemes. Az egyházközség vagyona volt 1911. végén 1.638 380 kor., a mi 5.177 kor. szaporodást mutat fel. A nepmozgalom a lefoly 3 év alatt a kö. etkező: Szül. 57, 70, 61; konfirm. 18, 31, 38; esketett 13, 16, 18; még pedig 7, 8, 8 vegyes; meghalt 44, 41, 54; urvacsozorázott 696, 803, 788 (bizonyára a gimn. ifjúsággal együtt), kitért 3, 1, 1, áttért 1—1 kath. és zsidó személy. Az egyház és a gimnázium nagy befolyásu és munkásságu felügyelője Münnich Kálmán. Az évkönyv kiadásaira 268 kor. folyt be. Egyházi adó nincs. A filiaik igen megnehezítik a lelkész belmissziói tevékenységét. Tudunkkal az egyházközségben egy virágzó nő és diakonissza egyesület is működik.

Sz.

IRODALOM.

Könyvismertetés. Szombat-e vagy vasárnap?

E címen egy kis füzet jelent meg a közeli napokban Kiss Béla bácsfalusi lelkész és jeles ifju egyházi író tollából, a ki ezen kis művében az „adventisták” sektája ellen veszi fel a harcot s egy adventi prédikátorral folytatott vitatkozás alakjában igen hasznos utmutatást ad az evang. népnek és lelkészeknek kezébe arra nézve, miért téves az adventisták „szombat ünneplése” s egyéb sektárius tana, másrészt, hogyan kell nekünk az evangéliom helyes értelmezésénél a mi álláspontunkat megvédelmezni s a vasárnap megünneplése mellett megmaradni. Az adventisták leglényegesebb tana s szokása, hogy a vasárnap helyett a szombatot ünneplik, s Jézusnak újbóli eljöveteletét várják, és pedig meghatározott időpontban, a kisdetek helyett a felnőtteket keresztelik, gyakorolják a lábmosást, szent célokra fizetik a „tizedet”. Magyarországon kevésbé ismeretesek ők, ámde — sajnos Erdélyben s épen erdélyi magyar evang. egyházainkban, melyek Brassó vidékén fekszenek, alkalmuk van lelkésztestvéreinknek őket megismerni, a mennyiben Romániából újabban mindjobban elárasztják az adventista prédikátorok a brassói magyar esperesség egyházait és — nem eredménytelenül! Sokan csatlakoztak az adventista prédikátorhoz. Ez indította a szerzőt is arra, hogy ellenük felvegye a fegyvert s másoknak is fegyvert adjon a kezébe, a kiknek védekezniök kell a sektárius veszedelem ellen. A kis füzetet, a mely megismertet az adventisták tanításának lényegével s teljesen a biblia szellemében, mint tanulságos és hasznos olvasmányt a lelkésztestvérek figyelmébe ajánlhatjuk főképen azoknak (híveknek és lelkészeknek egyaránt.) a kiknek az adventistákkal fel kell a harcot venni. Kiss Béla lelkész társunkat a ki újabb termékkel gyarapította szegény prot. egyházi irodalmunkat, elismerés és köszönet illeti a sikerült kis füzetért. Felhívjuk a figyelmét reá a „Luther társasagnak” is, mert e füzet nagyon szépen beilleszthető az elemi iskolák részére szállítandó typosok sorozatába. Kapható a szerzőnél: Bácsfalva (Brassó megye). Ára 30 fillér. Gy.

Külföld.

A szabadelvű és haladó keresztyének és más hívők 6-dik kongresszusa Párisban július 16—25-ig fog ez évben lefolyni. Programja a következő: A kongresszus július 16-án nyílik meg este 8 órakor, midőn a volt elnök Schrader K. búcsú az új elnök Boutrou Emile székfoglaló beszédet tart. Ugyanakkor 10 perces beszédben fognak szólni a protestantizmus jelen helyzetéről az európai országok képviselői. A róm. katolicizmusról dr. Funk és Prof. Micheau, a görög és örmény katolicizmusról Dizedko romániai volt közokt. miniser. A judaizmusról Lévy párisi és Wise amerikai rabbik. A nem keresztyén vallásokról a ceyloni, indiai, japáni kép-

viselők. Július 17-én délelőtt és délután főtárgy lesz e kérdés: mivel járult Franciaország a vallás emancipációjához és szabadságához? A sok tárgy közül kiemeljük a következőket: Caloin, Pascal, Voltaire, Rousseau, Quinet Edgar stb. stb. Ugyanaz nap lesz: a nők világszövetségének kongresszusa. Július 18-án a vallás és modern filozofia lesz a tárgya Euken, Jones, Henry és más filozofusoknak. Délután tárgyak: Kivánatos és lehetséges-e egy egyetemes vallás? A gnosticizmus és monizmus. 19-én: Tárgyak: Mi a moral igazi és végleges alapja? A vallás szabadságának védelme. Vallásszabadság és a kredok. Vallásszabadság az egyház, az állam és az iskola. Bészélni fog a magyar képviselő is. 20-án: vasárnap a Louvre oratoriumában három rövid egyházi beszéd: francia, német, angol nyelven. Mik. 6r. 8. alapján: Légy igazságos. Bertraud párisi, légy könyörülő Traub dormundi és járj alázatosan Istennel Bisbee bostoni lelkész. Délután a martyrok sirjának (Coligny stb.) megkoszorúzása. Estve: nemzetközi barátság és világbéke megvitatása: francia, angol és német szónokok által. 21-én: Kirándulás Chantilly-be, estve búcsú lakoma. Hosszabb időre szóló kirándulások is vannak tervezve. A kongresszus törekvése egy felekezeten felül álló keresztyén vallás megállapítása. Csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy mit keresnek ott a zsidó rabbik, vagy azok is *haladó keresztyének*??

A szerkesztésért felelős: NOSZKÓ ISTVÁN laptulajdonos.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat helyettes tanári állásra. A debreczeni református főgimnáziumban az 1913—14. tanévre, az illető rendes tanár szabadságolása miatt, *protestans* vallásu latin-német szakos helyettes-tanár kerestetik. Az állás f. évi szeptember hó 1-én kell elfoglalni. Évi fizetés 2000 korona.

A pályázati kérvényt a következő okmányokkal kell felszerelni: keresztlevel, erettségi bizonyítvány, egyetemi lecke-könyv, tanári oklevél, esetleg szakvizsgálati értesítő, az előbbi alkalmazásról szóló bizonyítvány, a katonai kötelezettség irányában fenálló viszony igazolása és közhatósági orvosi bizonyítvány a pályázó egészségi állapotáról.

A kérvényt a főgimnáziumi igazgatósághoz f. évi július hó 10-ig kell beküldeni.

Debreczen, 1913. június 17.

Karai Sándor
főgimn. igazgató.

1—1

Pályázat. A besztercebányai ág. hitv. ev. ker. egyházközség az üresedésbe jött **hitoktatói** állásra egy évi próbaidőre pályázatot hirdet. Ezen állással 2000 kor. fizetés jár. Véglegesítés esetére a javadalmazás 2400 kor. törzsfizetésben és 600 kor. lakáspénzben van meg-

állapítva. A megválasztandó hitoktató kötelessége a val-
lástan és az egyházi enek a helybeli kir. kath. főgimná-
ziumban, állami felső kereskedelmi iskolában, állami
polgári iskolában és az állami felsőbb leányiskolában
ez idő szerint összesen 21 órában, a teli hónapokban
ifjúsági istentisztelet tartása és szükség, munkatorlódás
esetén a lelkészi teendőkben való segédkezés, illetve hely-
ettesítés. Pályázhatnak lelkészi oklevéllel bíró egyének.
Az állás f. évi szeptember 1-en elfoglalandó. Az egyhá-
zi közgyűléshez intézett s kellően fölszerelt kervenyekek
július hó 15-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők be.

Besztercebánya 1913 június 16-án

3-1

Az egyházközségi elnökség

Pályázat. A besztercebányai ág. hitv. ev. gym-
nasiumban az 1913-14 tanév kezdetével az **V. ik osz-
tály megnyitása folytán** a latin és német nyelv, eset-
leg latin nyelv és történelem vagy latin és magyar
nyelv tanításával egybekötött helyettes tanári állás töl-
tendő be. Ez utóbbi két esetben előnyben részesülnek
az olyan pályázók, kik a német nyelvben teljesen jár-
tasak, úgyhogy azt ideiglenesen taníthatják. Pályázhat-
nak ág. hitv. ev. vallásu okleveles vagy szakvizsgálatot
tett egyének. Fizetés 1700 K. Az állás f. évi szeptem-
ber 1-en elfoglalandó. Az egyházi közgyűléshez intézett
s kellően fölszerelt folyamodványok 1913 évi július hó
15-ig a gymnasium igazgatóságához küldendők.
Besztercebánya 1912 június 15

Jeszzenszky Sándor
gymnas. felügyelő.

2-1

Pályázat. A szarvasi ág. h. ev. főgimnáziumnál
egy mennyiségtan-termesztetani helyettes tanári allasra-
hirdetek pályázatot.

Ezen allasra a mennyiségtan-termesztetantára kepe-
sített protestans, első sorban ág. h. ev. okleveles taná-
rok pályázhatnak. Ilyenek hiányában szak-, vagy alap
vizsgálatot tett tanárjelöltek pályázata is figyelembe
vehető. Személyes bemutatkozás kívánatos.

Javadalmazás havi előleges részletekben fizetendő
1600 korona. A rendes tanárra való megválasztás meg-
felelő próbaidő után csak akkor következhetik be, ami-
kor a párhuzamos osztályokra kért segílyt az állam
teljes összegében folyósítja.

A pályázók a szarvasi ág. h. ev. főgimnázium
kormányzótestületéhez intézett s az életkorukat, val-
lásukat, végzett tanulmányukat, eddigi szolgálatukat,
katonakötelezettségi viszonyukat s egészségi állapotukat
feltüntetett okmányokkal felszerelt kervenyekeket alólírott-
hoz folyó évi július hó 7-ig kizárólag küldjek be.

Szarvas, 1913 június hó 13-án

Haviár Dani
főgimn. felügyelő.

Segédlelkészt keresek. Fizetése évi 1400 kor.
lakás, fűtés, kiszolgáláson kívül.
Salgótarján, 1913. jun. 19.

Jeszzenszky Károly S.
lelkész.

3-1

Pályázati hirdetés. A bányai ág. hitv. ev.
egyházkerület államilag segélyezett szarvasi tanítóképző
intézeténél nyugdíjazás folytán szeptember hó 1-en
megüresedő gyakorló-iskolai **tanítói** állásra pályázat
hirdettetik.

Pályázhatnak oly okleveles polg. vagy elemi iskolai
evangelikus tanítók, akik huzamos és eredményes tani-
tói képességet tudnak igazolni.

Az ezen állással járó javadalmazás a következő:

2000 K. évi fizetés, mely összegből a vallás- és közok-
tatásügyi miniszter ur hozzájárulása esetén 1000 kor.
is esetleges emelkedés a szolgálati arányában evél;
fizeteskiegészítési államsegély, 1000 K. a fenntartók
ölször ismétlődő, egyenként 200 K.-s ötödéves korpót-
lék és az állami szabalyzat szerinti lakber.

Az ezen állással járó kötelességek a következők:
A tanterv értelmében a tanítójelöltek gyakorlati kikép-
zésével járó teendők végzése a gyakorló mindennapi es
ismétlő-iskola, továbbá az ifjúsági egyesület, valamint
az ifjúsági könyvtár összes ügyének külön díjazás
igénye nélkül való ellátása:

A pályázati kervenyekekhez, melyek a tanítóképző-
intézet bizottságához intézendők, és alulírtokhoz nyuj-
tandók be, az alább felsorolt mellekletek csatolandók:
keresztlevél, oklevel, működési bizonyítványok, családi
értésítő, tisztli-orvosi bizonyítvány, a hadkötelezettsegre
vonatkozó iratok, esetleg tanfolyamok végzését, irodalmi
működést, vagy egyéb hasonló tenykedésről tanuskodó
iratok. Személyes bemutatkozás kívánatos.

Pályázati határidő: 1913. évi június hó 30-a,
bezárólag. Az allas szeptember hó 1-en elfoglalandó.
Szarvas, 1913. évi június hó 10-en.

Haviár Dani
bizottsági elnök.

2-2

STELCZER KÁROLY

műasztalos, oltár-
építő és templombe-
rendezési vállalata

GYÖR, Kossuth Lajos-utca 24. sz.

Telefon 578.

Telefon 588.

Legrégebbi harangöntőde

alapítva 1793. évben.

baktai

EGRY FERENC.

Kisgejőcz (Ungmegye.)

Budapest, VI.,

Lehel-utca 8. a

Budapesti telefon 25-33

harang és ércöntőde, cs. és kir. szabadalmazott
harang felszerelések, vas harangláb gyár.

Kitüntetve: Páris 3 drb. érem. Varsaille 1, Moszkva 2, Bécs 2,
Budapest 4, Szeged 1, Székesfehérvár 4, Kecskemét 1, Pécs 1,
Hódmezővásárhely arany oklevél. Békésm. gazd. egyesület. Or-
szágos gazd. egyesület. Győrvidéki gazdasági egyesület. Or-
szágos Iparegyesület. Országos vas- és fém-pari kiállításokon dísz-
érem Ezenfelül 3 darab érdemkereszt, egy a sófiai érsektől

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

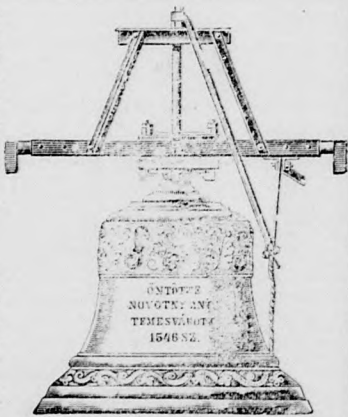
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányú

új modoru áflyukasz- foff harangjait,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modoruak. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon millenniumi nagyéremmel kitüntetve.

Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

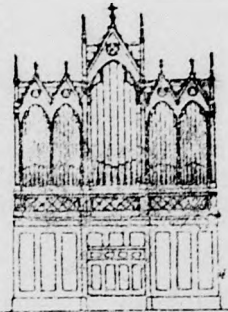
hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti-utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb.

kiállításokon kitüntetve. —

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

- ☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
- ☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkapcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos érek!

